

Eindverslag project 'Vergroening Broekwegwetering'

Aanleiding

Een gezonde waterkwaliteit is goud waard voor zowel mens als dier. Daarom hebben de gemeente Zoetermeer en het hoogheemraadschap van Rijnland de handen ineengeslagen om de waterkwaliteit in de Zoetermeerse plas en een groot deel van het stedelijke gebied te verbeteren en meer ruimte te creëren voor planten en dieren. Dat doen we door de oorzaken van een slechte waterkwaliteit bij de bron aan te pakken met een scala aan maatregelen.

Een van de maatregelen om de kwaliteit van het water te verbeteren is door te investeren in meer natuur in en langs het water. De natuur helpt namelijk graag een handje mee in het zuiveren van ons water, wanneer het daar de ruimte voor krijgt. Daarom is het ook belangrijk om meer ruimte te creëren voor natuur en de kwaliteit van bestaande natuurwaarden te verbeteren. Investeren in water gebonden groen, draagt bij aan het langzaam zuiveren van het water, maakt een rijkere biodiversiteit mogelijk en schept een prettiger leefklimaat voor inwoners. Een van de plaatsen waar we willen investeren in het groen, is de Broekwegwetering.

Hoe maken we, in goed overleg, de Broekwegwetering groener?

De opgave was om een inrichtingsplan te maken dat bijdraagt aan de vergroening van de Broekwegwetering, bijdraagt aan het verbeteren van de biodiversiteit en de waterkwaliteit, technisch en financieel uitvoerbaar is en prima combineert met het recreatieve gebruik van de wetering.

Om het project goed te begeleiden is een breed samengestelde projectgroep ingericht. Naast de projectgroep was het ook van belang om de omwonenden en de gebruikers van de wetering te betrekken bij de planvorming. Om te weten wat hun wensen en/of aandachtspunten zijn met betrekking tot het vergroenen van de Broekwegwetering, is een participatietraject opgezet.

Participatietraject: Wat willen bewoners en gebruikers?

Hoe moet een groenere Broekwegwetering eruit komen te zien en waar moeten we vooral rekening mee houden bij het vergroenen? Hierover is in de tweede helft van 2020 een participatietraject gestart met omwonenden, belanghebbenden en andere gebruikers.

Aan ontwerpbureau LOS Stad Om Land werd gevraagd om het ontwerpproces te begeleiden.

Projectgroep: Wat kan en wat niet?

Om het gehele proces goed te kunnen begeleiden en waar nodig bij te sturen, is een projectgroep samengesteld met de projectleiding vanuit Zoetermeer, partnerschap vanuit Rijnland en stakeholders uit de beheerdersgroep Noord Aa. De projectgroep heeft voor, tussen en na de participatierondes overlegd om tot een plan te komen dat aan de opgave voldoet.

Hoe zag het participatietraject eruit

In dit verslag ligt vooral het accent op hoe het participatieproces is verlopen en wat er met de inbreng van omwonenden en de diverse gebruikers van de Broekwegwetering is gedaan om tot een plan voor vergroening te komen.

Het participatietraject bestond uit 3 participatiestappen waarin omwonenden, belanghebbenden en andere gebruikers hun stem konden inbrengen.

- Stap 1: Inventarisatie – ophalen van aandachtspunten en wensen
- Stap 2: Bouwstenen – bouwen aan een groene Broekwegwetering
- Stap 3: Concept inrichtingsplan
- Stap 4: Definitief inrichtingsplan

In Stap 3 is de inbreng vanuit het participatietraject en vanuit de projectgroep verwerkt tot een concept inrichtingsplan waarin zowel de mogelijkheden voor het project (realisatie in 2021) als wensen voor de toekomst (dus geen onderdeel van het project) waren opgenomen.

Stap 4 is de weergave van het definitieve inrichtingsplan dat is uitgevoerd.

Resultaten van de 3 participatie stappen op hoofdlijnen

Stap 1: Inventarisatie – ophalen van aandachtspunten en wensen

Omwonenden en leden van de beheergroep Noord Aa, zijn middels een huis aan huis verspreide ansichtkaart gevraagd om hun wensen en aandachtspunten voor een groene Broekwegwetering door te geven via de projectwebsite van LOS Stad Om Land.

Uitkomst stap 1 samengevat:

De 10 meest meegegeven reacties, aandachtspunten en wensen zijn weergegeven op een infographic die is gebruikt als uitnodiging voor stap 2: Bouwstenen – bouwen aan een groene Broekwegwetering

Top 10 reacties, aandachtspunten en wensen die zijn opgehaald:

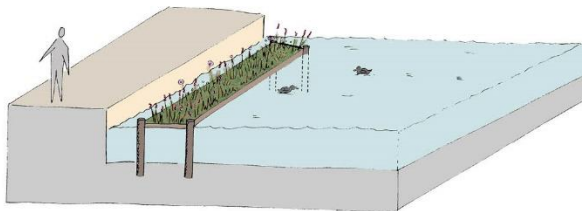
1. Goed idee om de Broekwegwetering te vergroenen!
2. Zorg voor een goed beleid op het onderhoud
3. Zorg voor een goede toegankelijkheid naar en van het water
4. Behoudt het open karakter wanneer groen wordt toegevoegd
5. Kunnen blijven zwemmen
6. Vergroten van de biodiversiteit: groen moet bruikbaar zijn voor dieren
7. Zorg ervoor dat je goed kan blijven varen en suppen
8. Natuurvriendelijke oevers zouden een mooie toevoeging zijn
9. Ruimte houden om te kunnen vissen
10. Waterkwaliteit moet inderdaad worden verbeterd!

Stap 2: Bouwstenen – bouwen aan een groene Broekwegwetering

LOS Stad Om Land verwerkte alle input uit stap 1 naar bouwstenen.

Natuurvriendelijke oevers

Bouwsteen: Drijvend eiland

Principe

- Drijvende constructies waar waterplanten opgroeien. De wortels van de planten hangen los in het water.

Voordelen

- Groene uitstraling.
- Veel kansen voor flora en fauna.
- Draagt bij aan het verbeteren van de waterkwaliteit.
- Behoudt van het zicht op het water.
- Kan goed samengaan met het aanmeren van boten.

Nadelen

- Vraagt onderhoud.
- Afval kan blijven hangen in de eilanden.

makkelijke ingreep

gemiddelde ingreep

moelijke ingreep

In vier digitale bijeenkomsten konden omwonenden en andere belanghebbenden aan de hand van drie voorbeeld modellen aangeven welke bouwstenen de voorkeur hadden om toe te passen voor het vergroeningsplan. De input uit stap 1 leverde een schat aan bouwstenen. De bouwstenen werden gepresenteerd in vijf categorieën. Per categorie zijn verschillende bouwstenen benoemd. Voor elke bouwsteen was in beeld gebracht wat de voor- en nadelen ervan en of het een gemakkelijke, middelmatige of moeilijke ingreep betreft.

Vijf categorieën van bouwstenen:

- Natuurvriendelijke oevers

Deze bouwstenen dragen allemaal bij aan het vergroenen van de Broekwegwetering en vinden plaats op het water of langs de kade.

- Functiegebruik mens

Deze bouwstenen bestaan uit allerlei elementen die we als mens gebruiken. Het gaat om speel- en of zwemelementen, maar ook over het beleven van het water.

- Functiegebruik dier

Deze bouwstenen bestaan uit allerlei elementen die voor dieren van toegevoegde waarde zijn. Ze leveren een bijdrage aan de biodiversiteit en zorgen voor goede schuil- en nestplekken voor dieren.

- Onderhoud en beheer

Deze bouwstenen hebben te maken met het onderhoud en beheer van de openbare ruimte of het water. Het zijn een andere soort bouwstenen dan de eerste categorieën. Het zijn vaak geen fysieke onderdelen, maar het gaat over menselijk handelen.

- Educatie en beleving

Deze bouwstenen zijn gekoppeld aan het beleven van de omgeving en ook het bewustzijn en het begrijpen van bepaalde zaken. Net als bij de categorie 'onderhoud en beheer' zijn dit niet altijd fysieke ingrepen.

Voorbeeld Modellen:

Model 1: Drijvende eilanden alleen langs de kades en het aanleggen van bijenlinten op de kades.

Model 2: Drijvende eilanden meer in clusters op het water en langs de kades

Model 3: Natuur vriendelijke oevers / plas-dras-zones in plaats van drijvende eilanden

Uitkomst stap 2 samengevat:

Na de digitale bijeenkomsten kon twee weken reactie gegeven worden op de modellen en de voorkeur worden aangegeven.

De voorkeur ging uit naar een combinatie van de 3 modellen. Natuurvriendelijke oevers met aanvulling van drijvende eilanden. In het oog springende aandachtspunten die werden meegegeven voor het concept inrichtingsplan.

- Voldoende gelegenheid om te kunnen blijven aanmeren met je bootje, zoals bij model 1 het geval is;
- Pas op met drijvende eilanden bij Buiskade/Fregatwerf: dit is een windhoek waar het hele jaar door zwerfafval verzameld;
- Het moet veilig blijven voor zwemmende kinderen (pas op voor verstrikkingsgevaar door wortels);
- Doorvaarbaarheid moet gewaarborgd blijven, ook in de bocht van de Marco Polorede;
- Alleen verplaatsbare moestuintjes als er ook animo is voor het onderhoud. Anders niet doen.

Stap 3 concept inrichtingsplan

Met de opgehaalde wensen en aandachtspunten is bureau LOS Stad Om Land aan de slag gegaan met het maken van een concept inrichtingsplan. Een combinatie van drijvende eilanden, natuurvriendelijke oevers en vergroening op de kade.

Concept inrichtingsplan en mogelijke toekomstbeelden:

Het concept inrichtingsplan bestaat uit extra groen op de kade van Kaagkade / Klipperkade, drijvende eilanden langs Galjoenkade; drijvende eilanden schuin op de Fregatwerf/Buiskade, ca. 10 meter van de kant af; een vergroening in de hoek Marco Polorede/Columbusrede.

Reacties van bewoners en gebruikers

Bewoners en gebruikers waren over het algemeen enthousiast over het concept inrichtingsplan. De inbreng was goed vertaald in de combinatie van drijvende eilanden, een natuurvriendelijke oever en extra groen op de kade werd goed ontvangen. Aandacht

werd gevraagd voor goed onderhoud van het groen, als ook aandacht voor het goed kunnen blijven zwemmen, vissen, suppen en varen.

Bevindingen vanuit de projectgroep

De projectgroep was ook enthousiast over het concept inrichtingsplan. Het draagt bij aan het verbeteren van de waterkwaliteit, het draagt bij aan het versterken van de biodiversiteit en het vergroot de belevingswaarde. Echter is niet alles realiseerbaar.

Het beschikbare budget is niet genoeg om alle ideeën te kunnen uitvoeren. Ook zijn er technische of praktische redenen waarom bepaalde wensen – zoals de aanleg van natuurvriendelijke oevers* - niet binnen dit project kunnen worden meegenomen. De ideeën waren goed en er was draagvlak voor op basis van dit participatietraject.

Naast het concept inrichtingsplan zijn daarom ook toekomstbeelden geschetst. Deze geven aan hoe door de inzet van een aantal bouwstenen de vergroening van de Broekwegwetering en de beleving ervan kan worden versterkt / uitgebreid. Zo kan de beleving van de Broekwegwetering worden vergroot door diverse vlonders in het water te plaatsen. De biodiversiteit van de Broekwegwetering kan verder worden versterkt door op diverse plaatsen natuurvriendelijke oevers te realiseren.

Ad *: De komende jaren investeren het hoogheemraadschap van Rijnland en de gemeente Zoetermeer in de verbetering van de waterkwaliteit van de Broekwegwetering en de Zoetermeerse plas, onder het gezamenlijke project Ons Blauwe Goud (www.onsblauwegoud.nl). In de projectplanning is het uitbaggeren van de Broekwegwetering opgenomen als sluitstuk van het project Ons Blauw Goud. In 2025 wordt het fosfaatrijke slib uit de Broekwegwetering gebaggerd en verwijderd om uitspoeling naar de Zoetermeerse plas te voorkomen. Het is uit het oogpunt van duurzaamheid, techniek en kosten onvermijdelijk om de natuurvriendelijke oevers pas aan te leggen nadat het fosfaatrijke slib uit de Broekwegwetering is gebaggerd. Nu aanleggen zou betekenen dat een deel van de nieuw aangelegde natuurvriendelijke oevers door de baggerwerkzaamheden weer wordt vernietigd.

Na de baggerwerkzaamheden wordt in samenwerking met het hoogheemraadschap van Rijnland bekeken hoe de aanleg van natuurvriendelijke oevers in de Broekwegwetering verder kan worden opgepakt.

Stap 4: Definitief inrichtingsplan

Een vergroening in het water, bocht Marco Polorede/Columbusrede

Omdat binnen dit project de realisatie van een natuurvriendelijke oever niet past (zie bevindingen vanuit de projectgroep in stap 3), worden er langs de bocht van de Marco Polorede drijvende eilanden in groepen van vier aangelegd.

Vergroening op de kades zelf

Uit extra overleg met de beheerders is naar voren gekomen dat de groeiomstandigheden bij de wilg op de hoek Galjoenkade / Kaagkade onvoldoende geschikt te maken is voor een rijk bloeiende border. De grond is sterk verdicht door boomwortels en het zandcunet dat onder de verharding ligt. Het bijenlint langs de Kaagkade/Klipperkade gaat wel door, net zoals het aanleggen van de bloeiende border bij de Marco Polorede/Columbusrede.

Zie ook de bijgevoegde afbeelding met het definitieve inrichtingsplan met de groene drijvende eilanden langs de kades en de bijvriendelijke plantenborder bij de Marco Polorede/Columbusrede.

Uitvoering

In het voorjaar van 2021 zijn de groene drijvende eilanden volgens het definitieve inrichtingsplan in de Broekwegwetering aangelegd. In het najaar van 2021 zijn de plantwerkzaamheden aan de Marco Polorede/Columbusrede uitgevoerd en het bijenlint aan de Kaagkade/Klipperkade aangelegd.